

NIEUWS EN ACHTERGRONDEN RONDOM WERKZAAMHEDEN IN DE SPAARNDAMMERBUURT

Z O A L S I N 1 9 1 9

De fundering van Het Schip is bijna helemaal hersteld. Als laatste zijn de Museumwoning aan de Hembrugstraat en het postkantoor aan de beurt. De werkzaamheden in de woningen zelf zijn in volle gang. Het eerste trappenhuis wordt half april opgeleverd.

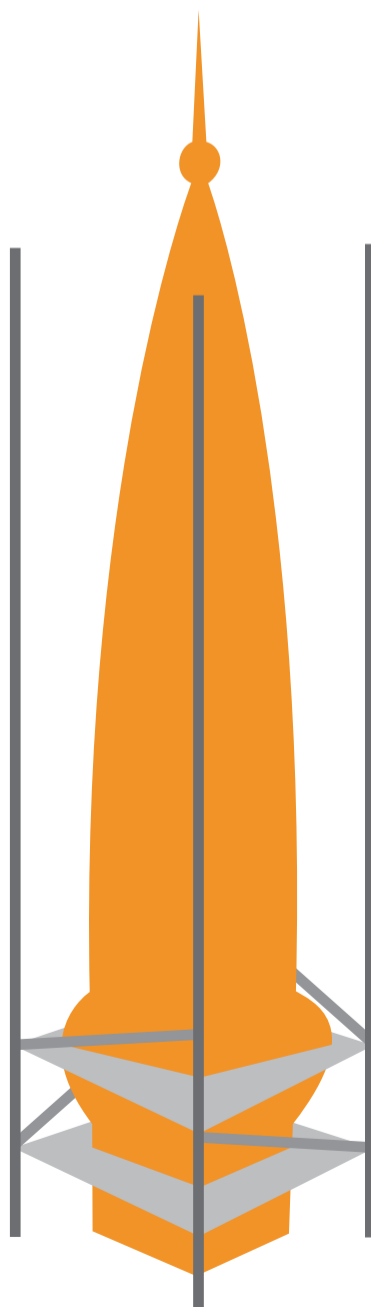
"We zijn al een jaar bezig met sloopwerkzaamheden en de fundering", zegt Cisca van der Leeden, senior projectontwikkelaar bij Eigen Haard. "We zijn begonnen in de Zaanstraat en zijn via de Hembrugstraat in de Oostzaanstraat aangekomen. De Museumwoning hebben we even overgeslagen. We willen dat die zo kort mogelijk voor het publiek gesloten is."

Het herstel van de fundering onder de woningen gebeurt met stalen buispalen. "Die gaan in de woningen zelf de grond in. Bij het postkantoor moeten we een deel van de fundering vanaf de buitenkant herstellen. Het postkantoor heeft namelijk een monumentale status. De vloer kunnen we er niet uithalen, zonder kans op beschadiging. Het is nog even afwachten hoe de ondergrondse leidingen en kabels lopen. Dat kan nog een hele puzzel worden. De kelder die onder het postkantoor zit, maakt het er ook niet makkelijker op."

Eerste oplevering

Ondertussen wordt er volop gewerkt in de woningen. Cisca: "We verwachten medio april de eerste woningen aan de Zaanstraat op te leveren. De woningen zijn van binnen compleet vernieuwd. Bruynzeel heeft luxere keukens geleverd, tegen standaardprijs. Omdat ze Het Schip zo'n bijzonder project vinden. Sympathiek, toch?"

Bouwtechnisch zitten de gerenoveerde woningen bijna op het niveau van een nieuwbouwwoning. Ze voldoen dus aan de huidige eisen. "Dan heb je het bijvoorbeeld over isolatie, brandveiligheid en ventilatie."

Kleurenonderzoek

Inmiddels is ook het onderzoek afgerond naar de oorspronkelijke kleuren van de geverfde onderdelen van Het Schip. "Dan heb je het over trappenhuisen, kozijnen en voordeuren, maar bijvoorbeeld ook de huisnummers en glas-in-loodramen. We willen Het Schip zo veel mogelijk terugbrengen in de staat zoals de architect, Michel de Klerk, het in 1919 heeft bedoeld."

Vorstbestendig

De komende maanden zal nog een aantal problemen opgelost moeten worden. "Zo zijn de dakpannen aan de Hembrugstraat in de jaren zeventig vervangen. Die sluiten vooral in de hoeken niet goed aan. Dat komt onder andere omdat de oorspronkelijke pannen niet allemaal hetzelfde formaat hadden." Ook de bakstenen vormen een uitdaging. "De voor- en achtergevel hebben een ander kleurenpalet. De lichte stenen, die op een lagere temperatuur worden gebakken, blijken niet allemaal vorstbestendig. Dat lossen we onder andere op door titaandioxide toe te voegen. Dan kunnen de bakstenen toch op een hogere temperatuur worden gebakken."

S P A A R N D A M 1

Eigen Haard heeft een plan van aanpak voor Spaardam 1, het gele blok aan het Spaardammerplantsoen. Dit is net als Het Schip ook een rijksmonument. Begin 2017 heeft Eigen Haard over het plan van aanpak een gesprek gehad met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en het Bureau Monumenten en Archeologie. Dit is een aanvulling op de bouw aanvraag. Formeel moeten deze twee instanties het plan van aanpak goedkeuren. De verwachting is dat we eind 2017 gaan starten met voorbereiden de werkzaamheden

VERHUIZEN UIT SPAARNDAM 1

Op 19 juli 2016 zijn alle huurders in Spaarndam 1 met een vast huurcontract stadsvernieuwingsurgent geworden. Dat betekent dat ze sinds die datum voorrang krijgen op WoningNet bij het zoeken naar vervangende woonruimte.

"We hadden een spreekuur ingesteld waar mensen met hun vragen terecht konden", vertelt senior adviseur bij Eigen Haard Margot Krol. "Of als ze hulp nodig hadden, bijvoorbeeld bij hun inschrijving op WoningNet. Binnenkort starten we weer met een spreekuur in de modelwoning in Het Schip. Dit is voor bewoners van Het Schip en Spaarndam 1."

Andere woning

Inmiddels (maart 2017) zijn zes huurders permanent verhuisd naar een andere woning. Een aantal andere huurders is druk aan het reageren op WoningNet. In totaal gaat het om 32 huishoudens die Spaarndam 1 (tijdelijk) moeten verlaten. Ze hebben nog tot eind dit jaar de tijd om eventueel een andere woning te vinden. In Het Schip komen trouwens twintig woningen beschikbaar voor huurders uit Spaarndam 1 die daar permanent naartoe willen verhuizen.

Tijdelijke verhuur

In twee woningen op de begane grond van Spaarndam 1 wordt onderzoek gedaan naar de constructie van het gebouw en de fundering. "Daar zijn alle plafonds en vloeren verwijderd", vertelt Margot. Dit onderzoek is een voorbereiding op de restauratie. Die begint als de restauratie van Het Schip is afgerond.

Woningen die leegkomen voordat de werkzaamheden beginnen, worden tijdelijk verhuurd. Dit om verloeding tegen te gaan en kraken te voorkomen. "De tijdelijke huurders die er nu zitten, zijn erg enthousiast over hun woning en de buurt", weet Margot. "Ze vinden het een leuk plekje."

Grote betrokkenheid

Margots collega, projectbegeleider Judith Prent, is aangenaam verrast over de onderlinge betrokkenheid van burens in Het Schip en Spaarndam 1. "Als bijvoorbeeld iemand ziet dat een buurman of buurvrouw niet goed meekomt in het hele herhuisvestingsverhaal, komen ze bij me langs: 'Judith, vergeet je die en die niet?' Dat gevoel van verantwoordelijkheid voor elkaar is hier heel sterk, veel sterker dan ik waar dan ook heb meegemaakt. Dat is best bijzonder voor zo'n grote stad als Amsterdam, waar alles toch vrij anoniem is."

VERRASSENDE EXPOSITIES

Barend Blom denkt dat veel mensen Het Schip vaag kennen. "Ik wil hen allemaal aanmoedigen om eens een bezoek te brengen aan het museum en deel te nemen aan een rondleiding. Het Schip is bij uitstek een gebouw met verrassende details en een interessante geschiedenis waar je op gewezen moet worden."

Barend Blom is een van de curators van Museum Het Schip en helpt hij bij het organiseren van tijdelijke tentoonstellingen. Ook heeft hij meegewerkt bij het inrichten van de vaste tentoonstelling over de Amsterdamse School. Die is sinds juni 2016 te zien op de eerste verdieping aan de Oostzaanstraat.

Speelsheid

"Het museum toont de geschiedenis van de volkshuisvesting en die van de Amsterdamse School", vertelt Barend. "Die twee zijn nauw met elkaar verbonden. Veel architecten van de Amsterdamse School hebben sociale huurcomplexen ontworpen. Het Schip is daarvan het bekendste voorbeeld." Wie een rondje door het museum maakt, komt oren en ogen tekort. Een van de pareltjes waar je volgens Barend makkelijk aan voorbijloopt, is een kort filmpje waarin een historisch kranteninterview met architect Piet Kramer tot leven is gewekt. Hij is vooral bekend door de bruggen en brughuisjes die het Amsterdams straatbeeld sieren. "De hanenkast van Michel de Klerk is ook een favoriet van mij: het vakmanschap waarmee die gemaakt is en

de speelsheid van het ontwerp bezorgen me nog steeds een glimlach."

Festival

Op de tweede verdieping zijn zalen beschikbaar voor tijdelijke tentoonstellingen. Een tijdlang was hier een expositie over de restauratie van Het Schip te zien. Vanaf maart is er de tweede tijdelijke tentoonstelling waaraan Barend heeft meegewerkt. "Het is een samenwerking met het Joods Historisch Museum. Daar loopt tot 11 juni een expositie over tekenaar, graficus en sierkunstenaar Samuel Jessurun de Mesquita. Wij laten grafisch werk van hem zien."

Van 13 tot en met 23 juni organiseert Museum Het Schip, samen met onder andere de gemeente, het internationale 'Social Housing Festival'. Barend: "Dat bestaat onder andere uit een congres en een tentoonstelling. Tijdens het festival wordt er nagedacht over de toekomst van de volkshuisvesting."

Kunst in de lunchroom

De lunchroom van Museum Het Schip is vrij toegankelijk. U heeft dus geen toegangsbewijs voor het museum nodig om hier een kopje koffie te drinken of wat te eten. De muren bieden plaats aan steeds wisselende exposities van eigentijdse kunstenaars.

Meer informatie vindt u op Facebook (Museum Het Schip) en op www.hetschip.nl. Hier kunt u zich ook inschrijven voor de nieuwsbrief.

'Het museum toont de geschiedenis van de volkshuisvesting en die van de Amsterdamse School.'

'De architectuur van de nieuwe gebouwen van Spaarndammerhart is duidelijk geïnspireerd op de Amsterdamse School.'

'Al snel verscheen het woord "arbeiderspaleis" in de pers. En dat was het ook.'

EEN NIEUW HART

Op het terrein van de voormalige Spaarndammerschool worden circa 74 woningen gebouwd. De gemeente en Eigen Haard zijn na een zorgvuldige selectieprocedure een samenwerking aangegaan met projectontwikkelaar Heijmans. De stem van omwonenden telde voor een derde mee bij deze keuze.

"Zestien partijen hadden een plan ingediend", aldus Onno van Denzen van Eigen Haard. "Daar heeft Eigen Haard samen met de gemeente de vier beste uit geselecteerd. Deze zijn vervolgens gepresenteerd aan omwonenden." Elk van de vier plannen werd vervolgens beoordeeld. Onder andere op de kwaliteit van de architectuur, duurzaamheid en de wijze waarop omwonenden betrokken worden bij het komen tot een definitief ontwerp. Omwonenden mochten 25 punten verdelen. Deskundigen van Eigen Haard en de gemeenten kenden in totaal 50 punten toe.

Speelse vormen

In het plan wordt de Krommeniestraat (die nu doodlopend is) weer doorgetrokken tot het Spaarndammerplantsoen. Beide kanten van de nieuwe straat worden bebouwd. Aan de westkant komt een lang smal blok, dat het gat in de bestaande bebouwing dicht. Aan de oostkant wordt gebouwd rondom een binnentuin. "De bouw wordt hoger dan de school die hier eerst stond", zegt Onno. "Omwonenden maakten zich daar zorgen over. Maar door bijvoorbeeld de bovenste woonlagen terug te laten springen, komt er toch voldoende zonlicht in de straat." De architectuur van de nieuwe gebouwen is duidelijk geïnspireerd op de Amsterdamse School. Met veel ronde vormen en een speels gebruik van baksteen. "Heijmans heeft een kunstenaar ingeschakeld bij het ontwerp. Die wil bijvoorbeeld samen met omwonenden teksten verzamelen die uitdrukking geven aan het wezen van de Spaarndammerbuurt. Die teksten komen in baksteen in de toegangspoorten."

Sociale huur

2017 staat in het teken van het uitwerken van de plannen, samen met omwonenden, en het verkrijgen van de nodige vergunningen. In opdracht van Eigen Haard komen er 22 sociale huurwoningen. Daarnaast komen er woningen voor middeninkomens. Als alles volgens planning verloopt, start de bouw in 2018. De naam van dit project? Spaarndammerhart.

Beeld: Korth Tielens architecten en Marcel Lok Architect

Column

LAPPENDEKEN

Super-de-luxe. Dat was Het Schip toen het in 1920 gereed kwam. Al snel verscheen het woord 'arbeiderspaleis' in de pers. En dat was het ook. Zoveel aandacht voor architectuur voor een wooncomplex voor de werkende klasse was ongekend. Eigen Haard spaarde kosten nog moeite om arbeiders in een waar kunstwerk te laten wonen. In de loop der jaren zijn er tal van reparaties en herstelwerkzaamheden aan dit kunstwerk uitgevoerd. Het is daardoor een lappendeken geworden, waarin de samenhang een beetje verloren is gegaan. Meldden huurders bijvoorbeeld een lekkende regenpijp, dan werd die gerepareerd met plastic onderdelen. Doel van zo'n reparatie was het probleem oplossen. De waarde en de schoonheid van het gebouw zijn daarbij uit zicht geraakt. Ontzettend jammer, natuurlijk. Gelukkig draagt Eigen Haard Het Schip nog steeds een warm hart toe. Met de huidige restauratie brengen we de eenheid terug. De grootste uitdaging zit hem in de bakstenen. Je ziet heel duidelijk waar in de jaren zeventig stukken muur zijn vervangen. Alle technische gebreken worden verholpen en schoonheidsfoutjes weggewerkt. Met bakstenen in dezelfde tinten als de oorspronkelijke. Tegelijkertijd pakken we de tocht- en vochtproblemen in de woningen aan. Zo zorgen we ervoor dat de woningen ook volgens de maatstaven van deze tijd weer als echte paleisjes aanvoelen.

Jan Mank
Directievoerder restauratie Het Schip

BUURTCENTRUM DE HORIZON

Kent u De Horizon aan de Hembrugstraat al? Het is een buurtcentrum voor en door de buurt. Iedereen is welkom om deel te nemen aan de vele activiteiten die er worden georganiseerd. U kunt er ook zelf iets organiseren. Een workshop, pop-up winkel of andere leuke activiteit. Nieuwe ideeën worden zeker op prijs gesteld. Bovendien zijn er flexplekken voor zzp'ers. Benieuwd naar de activiteiten? Kijk dan op www.abc-west.nl/algemeen-horizon. Heeft u zelf een idee voor een activiteit. Dan kunt u een bewonersinitiatief indienen? Kijk op : www.abc-west.nl/informatie voor de spelregels.

SPAARNDAMMER JOURNAAL

E C H T E E N V E R R A S S I N G

Daniela is een van de eerste bewoners die terugkeert naar haar gerenoveerde woning in Het Schip. Wat vindt ze van het resultaat?

Mooi geworden?

"Ja! De eerste keer dat ik mijn gerenoveerde woning zag, was ik een beetje gedesoriënteerd; de hele indeling is veranderd. En wat een ruimte! Er zijn muren weggehaald, mijn keuken is groter, mijn badkamer is verplaatst. Dat is trouwens toch wel heel bijzonder, dat je zoveel inspraak hebt bij de indeling van een sociale huurwoning."

Je woont al lang in Het Schip?

"Ik denk dat ik een van de laatsten ben die hier een huurcontract voor onbepaalde tijd heeft gekregen. In 2012 was dat. Ik ben in 2011 in Amsterdam komen wonen. Het Schip was het eerste gebouw van de Amsterdamse School dat ik destijds zag. Toen ik in 2001 op zoek was naar woonruimte zag ik de advertentie voor deze woning op WoningNet. Ik twijfelde geen moment. In zo'n mooi en bijzonder gebouw wilde ik graag wonen! Maar ik had totaal niet verwacht dat ik de woning daadwerkelijk toegewezen zou krijgen. Dat was echt een verrassing."

Geen spijt?

"Nee, het is hier zo fijn wonen. Daarom wilde ik ook per se terugkeren na de renovatie. Aan de voorkant heb ik een weids uitzicht over het Westerpark. Mijn woning is ook heel licht, dat vind ik belangrijk. En de rust hier ... Hiervoor

woonde ik in de buurt van het Leidseplein. Ik ben van het ene extreem naar het andere verhuisd."

Al ideeën over de inrichting?

"Ik heb al een nieuwe vloer gekozen: klik-pvc met een lichte houtprint. Ook heb ik een nieuwe bank en een fauteuil gekocht. Die staan nog even in de opslag. Mijn muren hadden eerst een felle kleur, nu kies ik voor wat lichters. Een mooie crèmekleur. De kozijnen zijn allemaal geverfd, dus ik moet even kijken welke tint daar het beste bij past. Verder houd ik van warme, aardse kleuren in mijn interieur en wil ik vooral niet te veel spullen in huis. Ik houd het rustig."

Column

VERLOREN KLEUR

Het Schip verrast me telkens weer met nieuwe details. Helaas zijn er in de loop der tijd ook bijzondere elementen verdwenen. Kijk maar naar het loden dak van het torentje van het postkantoor. Daar heeft een houten kroontje opgestaan, bekleed met lood. We zijn op zoek naar fondsen om precies eenzelfde kroontje terug te plaatsen. Ook de toren aan de Hembrugstraat mist tegenwoordig wat ornamenten. De grote messing punt bovenop, staat er nog. Maar de hoeken van de brede rand onder aan de toren waren eveneens versierd met messing ornamenten. Die willen we terugbrengen.

Loopt u terug naar het postkantoor aan de andere kant van het gebouw, dan vindt u nog een mooi voorbeeld van een typische Amsterdamse Schooldecoratie: een sculptuur uitgehakt in baksteen. Het is een groep vogels – we denken dat het raven zijn, maar weten dat niet zeker. Dit beeld is al eerder gerestaureerd. We pakken het tijdens de werkzaamheden aan het postkantoor goed in om beschadiging te voorkomen.

Is u trouwens het houtsnijwerk boven de nieuwe ingang van het museum al opgevallen? Onderzoek wees uit dat het paardje in het midden verguld was geweest. Die verloren kleur hebben we weer teruggebracht. Met dank aan de Amerikaanse Getty Foundation, die hier een bijdrage aan heeft geleverd.

Ramon Pater

Restauratiedeskundige bij Archivolt architecten BNA

COLOFON

Het Spaarndammer Journaal is een uitgave van Eigen Haard in samenwerking met Museum Het Schip. Deze krant wordt huis aan huis verspreid in de straten rondom gebouw Het Schip en het Spaarndammerplantsoen. Het Spaarndammer Journaal biedt achtergrondinformatie bij de restauratie van een aantal historische panden in de buurt, waaronder Het Schip.

Redactie: Ton Heijdra (Museum Het Schip), Wim de Waard en Margot Krol (Eigen Haard), Erwin Rooyackers

Fotografie: Sander Baks en Museum Het Schip

Ontwerp: Rosa Stigter

Drukker: Ten Klei

NAPRATEN IN DE LUNCHROOM MET BEZOEKERS VAN MUSEUM HET SCHIP

1 Brenda Klick, Amsterdam

"Bijna alles was een verrassing. Ik ben hier samen met mijn collega's van de afdeling Studentenzaken van de Rietveld Academie. Ik wist niet goed wat ik kon verwachten. Op de Rietveld heb ik wel van de Amsterdamse School gehoord. Erg leuk om daar meer over te weten komen. Nu ik heb gezien en gehoord wat die stroming inhoudt, ga ik mijn stad met andere ogen bekijken."

2 Judith van den Akker, Amsterdam

"Wat een superleuk museum! Tijdens de rondleiding heb ik veel opgestoken over de geschiedenis van de volkshuisvesting en de architectuur. Het verschil tussen de nagebouwde krotwoning uit de Jordaan en de woning in Het Schip verbaasde me echt. En al die weetjes die je te horen krijgt, erg leuk. Bijvoorbeeld dat Michel de Klerk, de architect van Het Schip, de jongste was uit een arm gezin met 25(!) kinderen."

3 Wim van Vondel, Onderdendam (Groningen)

"Ik ben hier samen met een aantal mensen van de Stichting Oude Groninger Kerken. We willen in de provincie Groningen een centrum voor architectuur oprichten. We bezoeken Het Schip om hier voor inspiratie op te doen. Ik ben onder de indruk: het museum is heel nauwkeurig, efficiënt en overzichtelijk vormgegeven. Zo'n slaapkamer met een complete inrichting bijvoorbeeld, prachtig. Ik kom zeker nog een keer privé terug."

4 Yvette Dashorst, Amsterdam

"In mijn jeugd heb ik ooit een werkstuk geschreven over de Spaarndammerbuurt. Maar ik was hier nog nooit binnen geweest. Heel mooi om te zien dat men honderd jaar geleden arbeiders een beter leven wilde geven via goede woningen. Veel filmpjes en spullen waren voor mij een feest der herkenning: alsof ik weer bij mijn oma was. Een museum als dit laat je trouwens weer beseffen hoe goed we het nu hebben."